

Maaseudun talous, taloudellinen huoltovarmuus ja alueellinen elinvoima (TOTAL)

Infograafi 2026/4 – Maaseudun talousdynamiikka ja työllisyysaste

Talousdynamiikan mittaamisen haasteet

- Monet maaseudun taloutta käsittelevät tutkimukset perustuvat edelleen raakoihin työllisyysasteisiin, työvoimaosuuksiin tai työttömyyslukuihin
 - Nämä mittarit eivät ota huomioon väestörakenteen muutoksia, kuten ikääntymistä tai nuorten poismuuttoa, mikä voi vääristää alueellisia tai ajallisia vertailuja
- **Ikävakioitujen työllisyysmittareiden** käyttö maaseudun talousanalyysissä ei ole vielä laajalle levinnyttä, mutta se saa yhä enemmän huomiota, kun maaseudun väestö ikääntyy ja perinteiset mittarit menettävät informatiivisuuttaan
- Tämä herättää keskeisen kysymyksen: **Miten väestön ikärakenne vaikuttaa paikallistalouksien kehityksen mittaamiseen, ja miten ikärakenteen muutokset tulisi ottaa huomioon alueellisen kehityksen arvioinnissa?**

Miksi ikävakiointi on tärkeää ja miksi sen merkitys kasvaa?

- Maaseutualueilla, joissa työikäinen väestö vähenee ja ikääntyneiden määrä kasvaa, ikävakiointi voi auttaa erottamaan todellisen taloudellisen kehityksen väestörakenteen muutosten vaikutuksista
 - Esimerkiksi laskeva työllisyysaste maaseudulla voi heijastaa väestön ikääntymistä, ei välttämättä taloudellista taantumaa
- Tämän vuoksi ikävakioitujen mittareiden käyttö on tärkeää, kun arvioidaan alueiden kehitystä pitkällä aikavälillä tai vertaillaan eri alueita keskenään
 - Ilman väestörakenteen huomioimista voidaan päätyä virheellisiin johtopäätöksiin esimerkiksi politiikkatoimien tarpeesta tai alueiden taloudellisesta tilasta

Työllisyysasteen kehitys kuntaluokittain ja kunnittain

Työllisyysaste kuvaa työllisten osuutta 25-64-vuotiaasta väestöstä

- Korkea työllisyysaste viittaa siihen, että suuri osa väestöstä on mukana työelämässä, mikä yleensä heijastaa hyvää taloudellista tilannetta ja työmahdollisuuksia
- Työllisyysaste kertoo, kuinka hyvin kunnan työmarkkinat kykenevät työllistämään väestönsä
 - Matala työllisyysaste voi viitata rakenteellisiin ongelmiin, kuten työpaikkojen puutteeseen tai osaamisvajeeeseen
 - Korkea työllisyysaste tukee yleisesti kunnan taloudellista kestävyyttä

Tässä yhteydessä työllisyysastetta mitataan kolmella muuttujalla:

- ***Raaka työllisyysaste (Raw Employment Rate)***
 - Kuvaa havaittua, todellista työllisyysastetta
 - Vaikuttaviin tekijöihin kuuluvat sekä taloudelliset olosuhteet että demografiset muutokset, kuten ikääntyminen tai muuttoliike
- ***Ikävakioitu työllisyysaste (Age-Adjusted Employment Rate)***
 - Poistaa ikärakenteen muutosten vaikutuksen
 - Jos tämä mittari pysyy vakaana samalla kun raaka työllisyysaste laskee, se viittaa siihen, että lasku johtuu väestön ikääntymisestä, ei varsinaisesta työpaikkojen vähenemisestä
- ***Kontrafaktuaalinen työllisyysaste (Counterfactual Employment Rate)***
 - Poistaa työllisyyskäyttäytymisen muutosten vaikutuksen
 - Jos tämä mittari laskee, vaikka raaka työllisyysaste pysyy vakaana, se viittaa siihen, että työllisyyskäyttäytyminen on heikentynyt (esim. vähemmän työssäkäyviä ikäryhmittäin), vaikka väestörakenne olisi suotuisa

Kitagawa-hajoitus työllisyysasteen kehitykselle

1. Rakennevaikutus (Composition Effect)

- Kuvaa väestörakenteen muutosten (esim. ikä, koulutus, toimialajakauma) vaikutusta kahden ryhmän tai ajanjakson välillä
- **Positiivinen rakennevaikutus:** Väestörakenne on muuttunut suuntaan, joka tukee korkeampaa työllisyyttä (esim. enemmän ihmisiä korkean työllisyyden ikäryhmissä)
- **Negatiivinen rakennevaikutus:** Väestörakenne on muuttunut epäedullisesti (esim. ikääntyvä väestö, enemmän ihmisiä matalan työllisyyden sektoreilla)

2. Työllisyyskäyttäytymisen vaikutus (Rate Effect)

- Kuvaa työllisyysasteiden muutoksia eri alaryhmissä (esim. 25–34-vuotiaat, toisen asteen koulutuksen saaneet)
- **Positiivinen vaikutus:** Työllisyysasteet alaryhmissä ovat parantuneet
- **Negatiivinen vaikutus:** Työllisyysasteet alaryhmissä ovat heikentyneet

3. Vuorovaikutusvaikutus (Interaction Effect)

- Kuvaa rakenteen ja työllisyyskäyttäytymisen muutosten yhteisvaikutusta
- Tämä ei ole pelkästään näiden kahden summana, vaan se kuvaa, miten muutokset vahvistavat tai kumoavat toisiaan
- **Positiivinen vuorovaikutusvaikutus:** Rakenne- ja käyttäytymismuutokset tukevat toisiaan
- **Negatiivinen vuorovaikutusvaikutus:** Muutokset kumoavat toistensa vaikutuksia

Työllisyysasteen kehityksessä on kuntaluokkien välillä eroavaisuuksia

Ikävakioitu työllisyysaste pyrkii poistamaan ikääntymisen vaikutuksen työllisyysasteesta

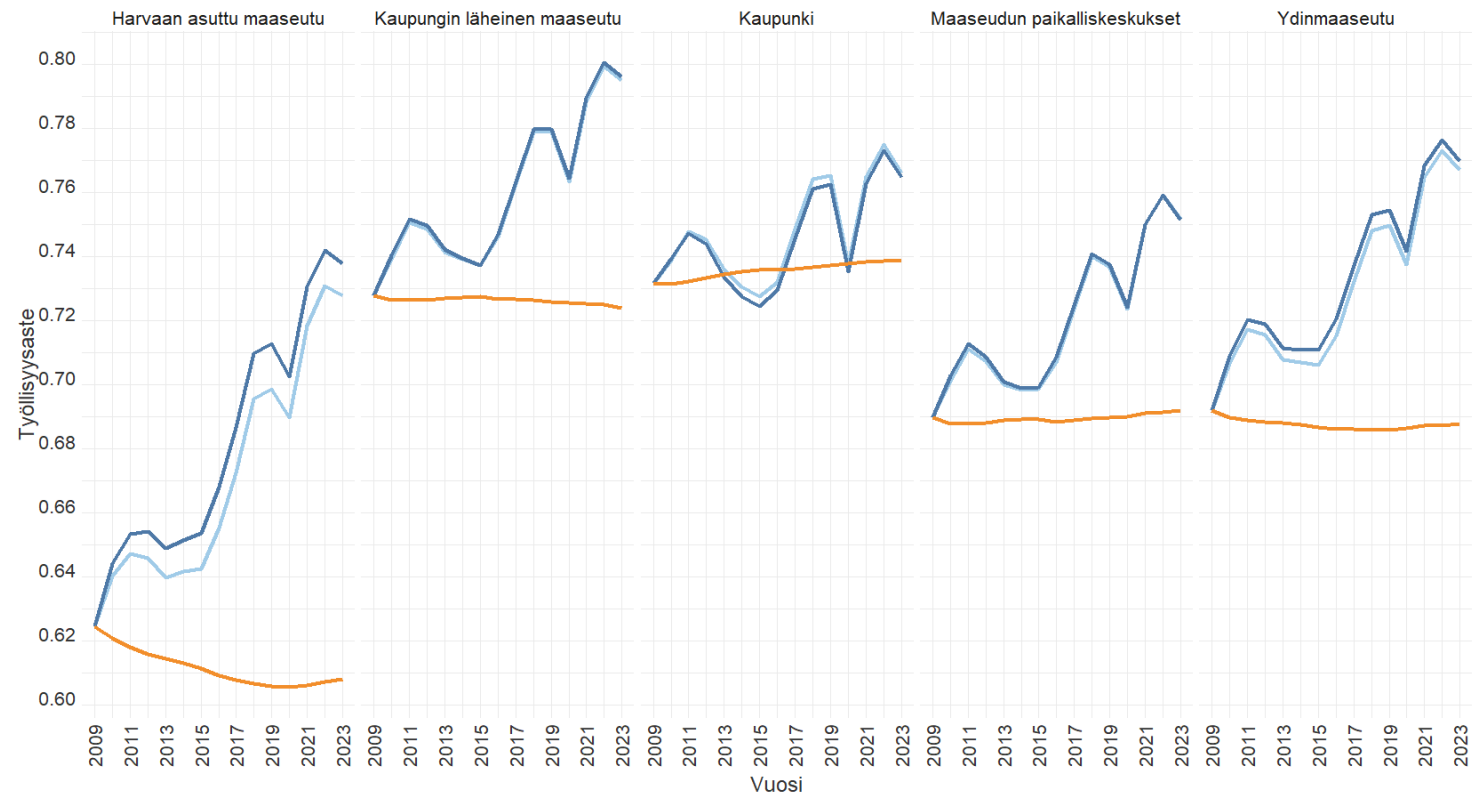
Sen perusteella erityisesti harvaan asutulla maaseudulla työllisyysaste on kasvanut huolimatta väestörakenteen haasteista (todellinen talouskasvu)

Ikävakioinnin ero näkyy kuvaajissa erityisesti harvaan asutulla maaseudulla ja heikommin myös ydinmaaseudulla

Kontrafaktuaalinen työllisyysaste puolestaan on heikentynyt, mikä kuvaa väestörakenteen heikentävää vaikutusta työllisyyteen erityisesti harvaan asutulla maaseudulla

Talous on kehittynyt hyvin maaseutualueilla, erityisesti harvaan asutulla maaseudulla, mutta väestörakenne on painanut kehitystä alaspäin

Työllisyysasteen kehitys kaupunki-maaseutuluokittain

Indikaattori — Ikävakioitu työllisyysaste — Työllisyysaste — Vastatodellinen työllisyysaste

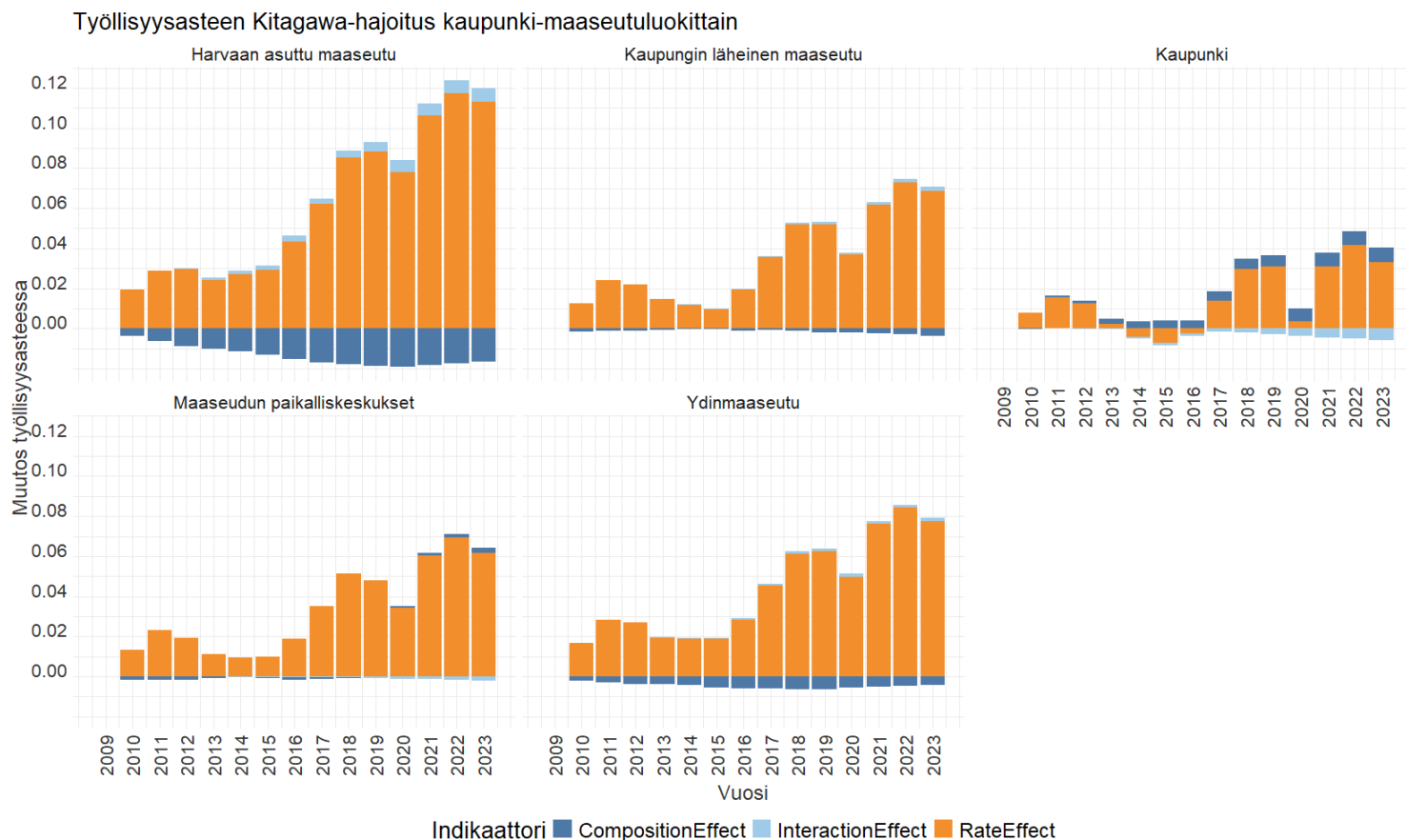
Aineisto: Maaseutuindikaattorit 2025 & Analyysi: Digital Geosciences, UEF

Kitagawa-hajoitus todentaa ikääntymisen negatiivista vaikutusta maaseutualueilla

Rakennevaikutus (Composition Effect) osoittaa väestörakenteen negatiivisen vaikutuksen maaseutualueiden ja positiivisen kaupunkien työllisyysasteeseen

Työllisyyskäyttäytymisen vaikutus (Rate Effect) osoittaa työllisyysasteen parantuneen merkittävästi maaseutualueilla myönteisen talouskehityksen seurauksena

Vuorovaikutusvaikutus (Interaction Effect) on yleisesti pieni kaikissa luokissa, viittaa edellä kuvattujen vaikutusten vastakkaisiin kehityksiin

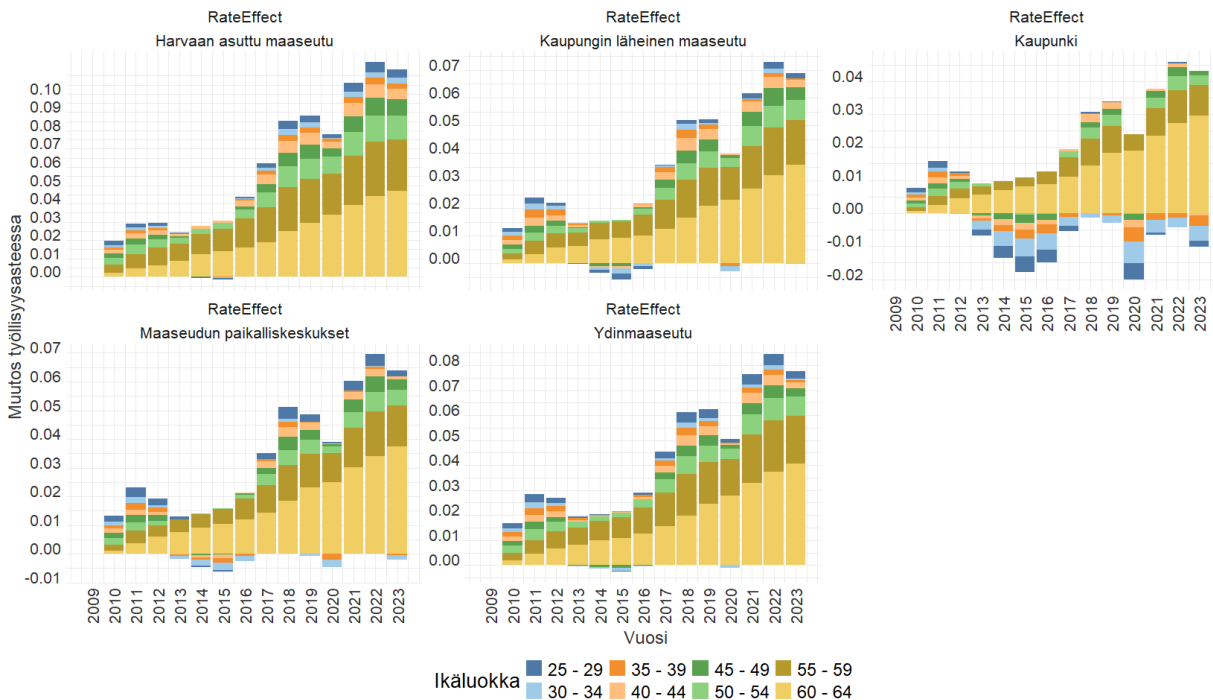
Aineisto: Maaseutuindikaattorit 2025 & Analyysi: Digital Geosciences, UEF

Ikäluokittaisessa kehityksessä merkittäviä eroja

Työllisyyskäyttämisen vaikutuksessa (Rate Effect) maaseutualueilla ja kaupungeissa työllisyysastetta on parantanut myönteinen kehitys 55-59 ja 60-64 –vuotiaiden työllisyydessä – kaupunkialueilla kehitystä on heikentänyt negatiivinen kehitys 25-29 ja 30-34 –vuotiaiden työllisyydessä

Rakennevaikutuksessa (Composition Effect) on eroavaisuuksia alueluokkien välillä. Maaseutualueilla työllisyysastetta painaa negatiivinen kehitys ikäluokissa 45-49 ja 50-54 –vuotiaat, kaupungeissa kehitystä painaa heikkokehitys 25-29 ja 30-34 –vuotiaiden työllisyydessä

Työllisyysasteen ikäryhmittäinen Kitagawa-hajotus kaupunki-maaseutuluokittain

Työllisyysasteen ikäryhmittäinen Kitagawa-hajotus kaupunki-maaseutuluokittain

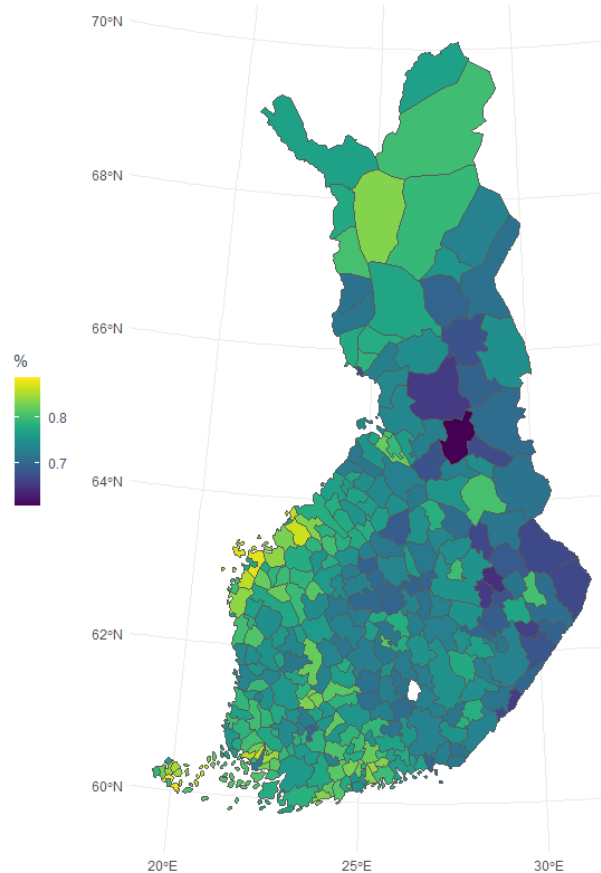
Kunnittaisessa kehityksessä havaittavissa alueellisuutta

Ikävakioituna

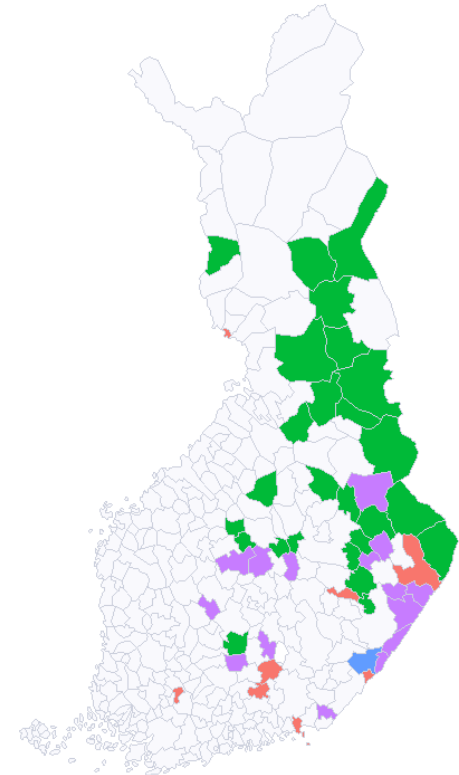
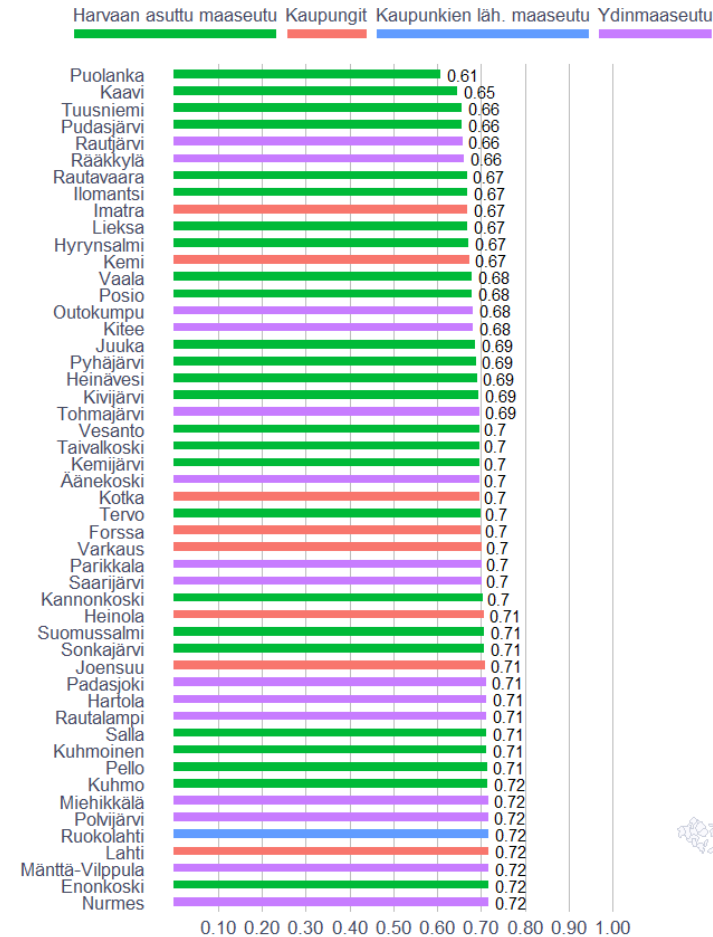
työllisyysasteessa on selkeää alueellisuutta: alhainen työllisyysaste painottuu Itä- ja Pohjois-Suomeen, korkea työllisyysaste painottuu Etelä- ja Länsi-Suomeen sekä osaan maakuntakeskuksia.

Kunnissa ikävakioidun työllisyysasteen ja perinteisen työllisyysasteen erotus on pääosin pieni, sillä yleisesti erotus on maaseutukunnissa on 1-2 prosenttia.

Ikävakioitu työllisyysaste 2023 (%)

50 kuntaa, joissa ikävakioitu työllisyysaste on alhaisin vuonna 2023

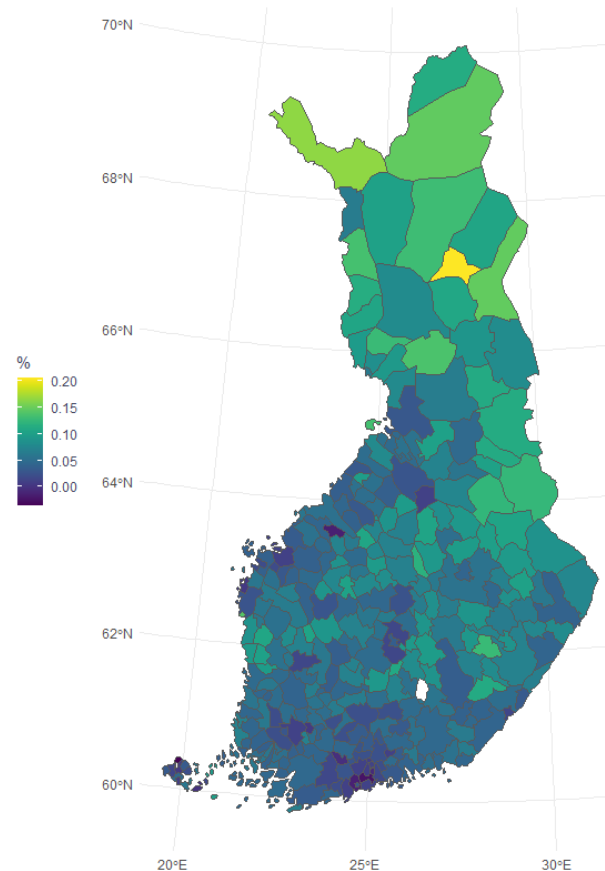

Työllisyyskäyttäytymisen vaikutuksessa myös alueellisuutta

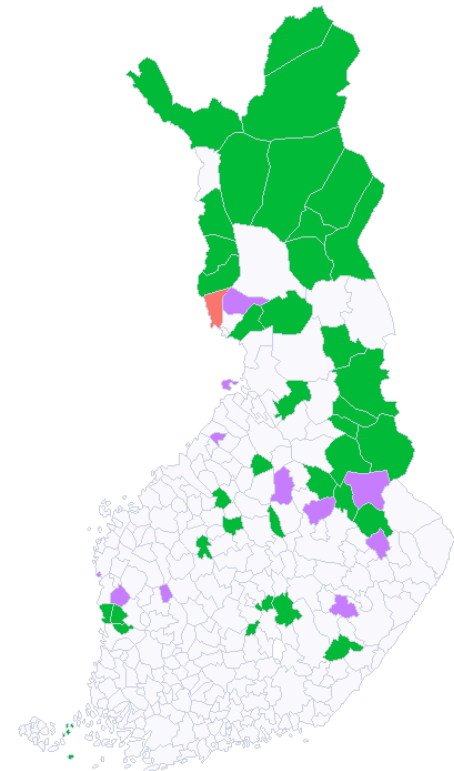
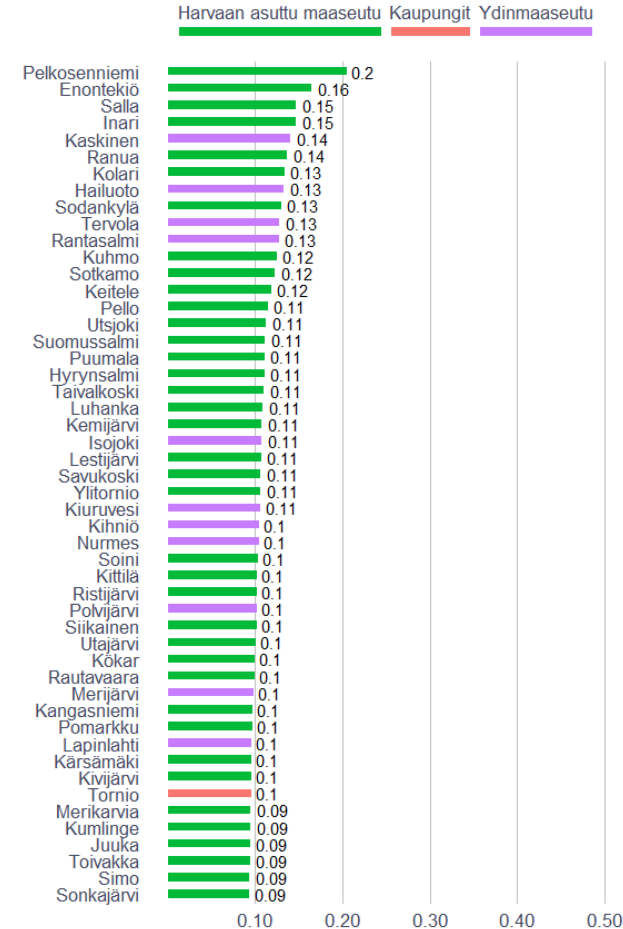
Työllisyyskäyttäytymisen vaikutuksessa myös alueellisuutta: eniten se on parantunut Itä- ja Pohjois-Suomessa.

Työllisyyskäyttäytymisen vaikutus korreloi negatiivisesti ikävakioidun työllisyysasteen kanssa ($r=-0,218$, p -arvo $<0,001$), mikä kuvastaa työllisyysasteen parantuneen eniten heikon työllisyysasteen kunnissa.

Työllisyyskäyttäytymisen vaikutus kunnittain vuonna 2023 (%)

50 kuntaa, joissa työllisyyskäyttäytymisen vaikutus on korkein vuonna 2023

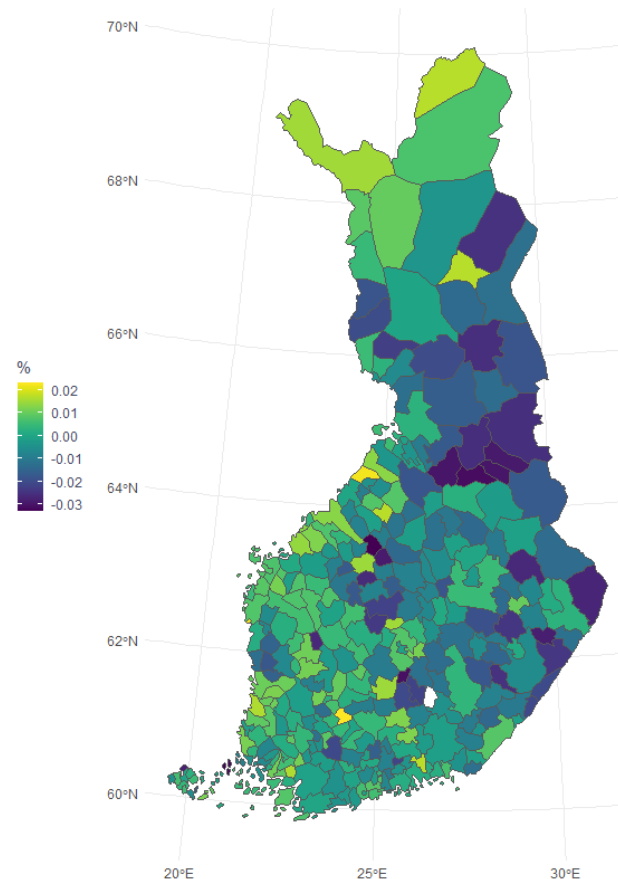

Rakennevaikutuksessa myös alueellisuutta

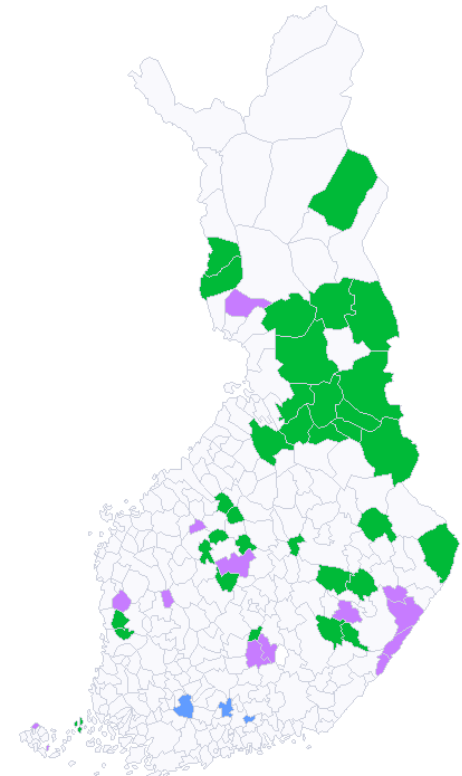
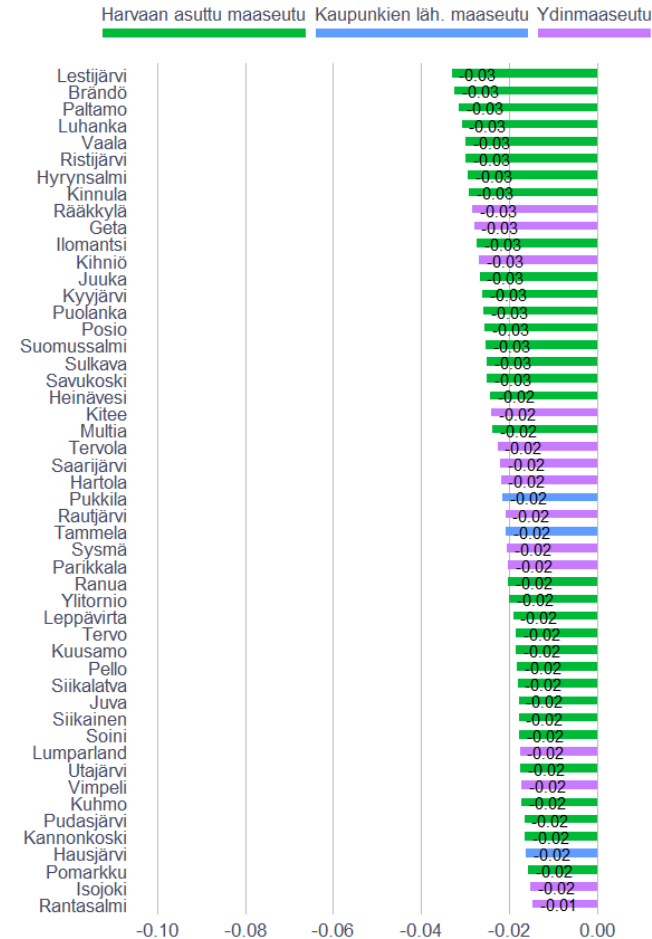
Rakennevaikutuksessa myös alueellisuutta: se on negatiivisin Itä- ja Pohjois-Suomessa sijaitsevilla kunnissa, jotka ovat pääosin harvaan asuttuja tai ydinmaaseudun kuntia

Rakennevaikutus korreloi positiivisesti ikävakioitun työllisyysasteen kanssa ($r=-0,359$, p -arvo $<0,001$), mikä kuvastaa ikärakenteen vaikuttavan eniten heikon työllisyysasteen kunnissa

Rakennevaikutus kunnittain vuonna 2023 (%)

50 kuntaa, joissa rakennevaikutus on negatiivisin vuonna 2023

Lopuksi

- Vaikka ikävakioinnin vaikutus työllisyysasteisiin oli kokonaisuutena melko pieni, tarkempi tarkastelu paljasti merkittäviä eroja **työllisyyskäyttäytymisen vaikutuksissa** eri kuntaluokkien ja yksittäisten kuntien välillä.
- Tulokset herättävät kuitenkin kysymyksiä siitä, **mitkä tekijät selittävät havaittua kehitystä**, ja niiden ymmärtäminen edellyttää jatkotutkimusta.
- Mahdollisia selityksiä kunnittaisille eroille ovat:
 - **Työllisyyden parantuminen tietyissä ikäryhmissä**
 - Taustalla paikalliset investoinnit, jotka ovat lisänneet työpaikkoja
 - Työvoiman kysyntä on kasvanut tietyillä aloilla, kuten hoivapalveluissa, rakentamisessa tai maataloudessa
 - **Maaseudun työmarkkinoiden herkkyyks muutoksille**
 - Pienetkin muutokset voivat näkyä selkeästi työllisyysasteissa, koska väestö on pienempi ja työmarkkinat keskittyneempiä
 - **Politiikkatoimet ja aluekehitys**
 - Alueelliset työllisyysohjelmat, TE-palvelujenn vahvistaminen tai koulutushankkeet vaikuttavat eri tavoin maaseudulla ja kaupungeissa
- Vaikka ikävakioitu työllisyysmittari ei ole vielä vakiintunut käytäntö, se on **yhä merkityksellisempi ja suositeltavampi** erityisesti maaseudun talousanalyysissä